

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Exercitationes Philologicæ,

quibus

Publicum Examen Anniversarium

in Schola Slaglosiana habendum

indicit

Simon Meisling,

*Doctor Philosophiæ et Magister Artium,
Rector Scholæ.*

H a f n i æ, MDCCCXXIII.

Typis excudebat Andreas Seidelin,
Antæ Regiæ et Universitatis typographus.

§. 1.

Ἦδη ποτὲ οὖν, ὦ Κρόνου καὶ Ῥέας υἱὲ, τὸν
βαθεὺν τοῦτον ὕπνον ἀποσεισάμενος καὶ νή-
δυμον, καὶ ἀναρῶπισας τὸν κεραυνὸν, ἢ ἐκ
τῆς Οἴτης ἐναυσάμενος κ. τ. λ.

Luciani Timon. c. 6.

Vitium his verbis inesse ante alios interpret græcus indagasse sibi visus est. Ἡ Οἴτη, αἰτ, ἔστι μὲν τῆς Φωκίδος ἄρος ὑψηλόν, οὐ μέντοι πεφυκὸς καὶ φλόγος ἀνίεναι. πῶς οὖν τοῦτο λέγει νῦν; Verum vix latebit quemquam, cui ob oculos versatur jocosa, qua Jovem perstringit autor, scribendi ratio, cur montem hunc, quo ad risum movendum aptior erat nullus, aliis omissis, ad rem suam converterit. Errat omnino, si quis alius, qui ad certam historicam formam et ad exactam geographicam veritatem singulas cujuscunque autoris comici sententias atque formulas revocare studeat; et male eveniret Aristophani, Plauto, ceterisque optimæ notæ comicis scriptoribus, si ad vivum essent rescandæ singulæ ipsorum sententiæ, essentque anxie aurificis quasi trutina dijudicandæ. Ad rem nihil pertinet — ut ad nostrum revertamur — utrum flammam projecerit mons, necne, quum luce sit clarius, cur ad potentiam Jovis irridendam eum potissimum autor adhibuerit. Quantum enim ad cachinnum movendum

faciant omnia, quæ præter opinionem eveniant atque dicantur, et imprimis illi quos dicunt anachronismi, perlectis melioribus comicorum scriptis, experti scire debemus. Quum enim ita sit natura comparatum, ut inopinatis atque parum provisus, non minus in joco ac ludo, quam in luctu ac dolore, maxime commoveamur, necessitate quadam sit, ut, quæ præter opinionem proferantur, ad hilaritatem excitandam, risumque excutiendum admodum valeant: unde etiam efficitur illud, quod ad nostram rem magnopere facit, ut, quo magis obvia sit et intellectu facilis lectio ἐξ Αἴτνης, eo minus, quo se commendet, habeat.

Nec vero audiendi sunt illi, qui eructasse umquam subterraneum ignem Oetam montem præfracte negant, eaque assertionem ad lectionem ἐξ Αἴτνης stabilendam imprimis utuntur. Ut enim omitam, non quamvis, ab antiquioribus haud commemoratam, rem abnegari posse, adsunt nonnulla, nec illa quidem obscura, auctorum veterum loca, ex quibus dilucide satis pateat, ignem aliquando subsuisse Oetæ. Num adeo oblitus est Hemsterhusius, acerrimus vulgatæ lectionis impugnator, præclaram Herodoti eandemque luculentam Thermopylarum descriptionem *)? Thermopylarum, ait, quod ad occasum vergit, mons est inaccessus et præalti præcipitii, procedens usque ad Oetam: quod autem viæ vergit ad auroram, mare excipit ac vada: ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρὰ, τὰ χύτρος (ul. χύτρας) καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι καὶ βωμὸς ἴδρυται Ἡρακλῆος ἐπ' αὐτοῖσι. Quibus verbis quid clarius, et ad subterraneum ignem

*) Herodot. VII. cap. 176.

indicandum magis perspicuum? Verum mittamus Herodotum, et evolvamus Catullum *), qui in præstantissima, quæ est ad Manlium, elegia, quaque in latina lingua pulchriorem nullam agnoscit Muretus, duplicis sui amoris, puerilis videlicet et muliebris, descriptionem instituens, hæc adjungit:

Nam mihi quæ dederit duplex Amathusia curam

Scitis, et in quo me torruerit genere:

Quum tantum arderem, quantum Trinacria rupes,

Lymphaque in Oetæis Malia (al. Daulia) Thermopylis.

Quibus perlectis versiculis, quid est, cur, Hemsterhusium, criticorum facile summum, secuti, negemus, huic monti subfuisse ignem? si enim, quod ex allatis addubitare vix licet, fuerint *Thermæ* Oetææ (Θερμαῖα λουτρὰ, aquæ calidæ lavacra), fuerint quoque necesse est intestini montis ignes: nam, ut Manilii verbis utar **):

Sunt cunctis permixti partibus ignes,

Qui calidas reddunt ipsis in fontibus undas.

Nec illos fuisse leves, ex ea, quam inter Oetam et celeberrimum Siciliæ ignivomum montem instituit, comparatione suspicari licet.

Quam igitur hæc sint satis perspicua, Isaaco Vossio ***) nequaquam adstipulabimur, qui, certa incertis commiscens, versus quosdam Publii Statii ****), propositæ rei parum accommodatos, protrahit. In

*) Catulli Carmina, 68 v. 51 sqq.

**) Manilii Astronomic. ed. Feyus pag. 103.

***) Catulli Carmina ex ed. Is. Vossii p. 187. 188.

****) Statii Sylvæ, libr. II. carm. 6 v. 62.

epicedio Pileti Ursi, veri doloris sensu afflictus poeta, ex intimo animi moesti recessu hæc verba effundit:

O! quam divitiis censuque exutus opimo
 Fortior, Urse! fores, si vel fumante ruina
 Ructassent dites. Vesuvina incendia Locros,
 Seu Polentinos mersissent flumina saltus.

Verum ad nostram rem quid inde redundabit? Accolebant quidem Oetam Locri Opuntii, verum non inde sequitur *Vesuvina incendia* denotare Oetam. Locros Ozolas summa montis cacumina occidentem versus tenuisse, orientales vero Locros, qui et Opuntii audiebant, accoluisse fretum, quo, Euboeam versus, in mare exit Oeta, nemo facile negare sustinebit: verum illine reperiuntur ejusdem nominis soli? nulline sunt alii, quos poetam spectasse putare fas est? immo vero adsunt; nec a veritate valde aberrabimus, si, poetam, optimum sententiarum suarum interpretem, secuti, nec de Locris, Boeotiæ populo, nec de Ozolis sermonem institui crediderimus, siquidem præclare erit sano loci sensui consultum, si de Locris Epizephyriis, in Bruttiiis, Campaniæ regione, a promontorio vel oppido sic dictis, poetam agere autumaveris.

Verum adhuc magis, si fieri potest, desiderabis subactum illud iudicium, sine quo exegeticam artem parum auspiciatus aggredieris, quum Vossius, rem, ut est in proverbio, actam agens, et probatam rem probaturus, ex Manilii verbis *):

(ignes) gravidas habitant fabricantes fulmina nubes,
 Et penetrant terras, Ætnamque minantur Olympo,

*) Manilii Astronomicum I. 45.

elicere studet, Manilium, pœtica dicendi ratione usum, de Thermis Locrensiis, quæ erant in Oeta, agere, *Ætnamque* esse pro quovis *Ætnæo* simili incendio accipiendum. An vero omnes rationes, quibus sana explicandi ars superstructa esse debet, sunt despiciendæ, ut, ad libidinem nostram, quocunque placuerit, exspatiemur? Ut in ceteris, sic in aliorum verbis explicandis, cavendum, ne, pro lubitu agentes, in seriis quasi cavillantes, incerta pro certis arripuisse videamur. Illud quidem nemo fere negaverit, poetis nihil esse usitatius, quam pro genere uti specie; et nosmetipsi, ex tenui hanc in rem exemplorum collecto penu quædam deprompturi, solum excitabimus Virgilium, haud spernendæ auctoritatis scriptorem, qui, ne longius abeamus, *Cyrneas taxos Andibus, Mantuam adjacentibus, agnoscit: quid? quod in Italia Chaonias columbas offendit, Tityroque prope ad Mantuam somnum capienti Hyblæas apes susurrare facit.* Verum ipsa libertas limites agnoscit, et certe finibus suis est circumscribenda, ne in licentiam abeat: nec, temere laudari Manilium, dubitabis, quum totum, de quo agitur, poetæ illius locum inspexeris, et dissertentem illum de phænomenis *ubivis* occurrentibus inveneris. Quum enim Manilius de stellis cadentibus, quæ, velocium sagittarum similitudinem referentes, prosiliunt, deque interno in *omnibus* universi partibus disperso igni, *ubivis* aquas in fontibus calidas exhibente, loquitur, nihil est, cur, auctoritate præstantis viri inducti, de Oeta monte, et quidem de illo solo, mentionem fieri putemus. Nollem etiam Vossius, præpostera nescio qua concludendi ratione usus, ex nostro loco argumen-

tum petiisset intestini montis ignis; siquidem nequaquam sit ex Luciano probandum, verum potius, aliorum scriptorum auctoritate firmatum, ad stabilendum nostrum locum transferendum.

Quæ quum ita sint, ne dubitare quidem licet, antiquissimi temporis memoriâ Oetam montem eructasse ignem; nec restat causa, cur, Tanaquillum Fabrum ipsumque Hemsterhusium secuti, pro *Οἴτης* reponamus *Αἴτνης*. Parum enim moveor mira Hemsterhusii assertionem, nihil lectione *Αἴτνης*, vel Luciano arbitro, esse verius. Jubeatur sane Mercurius (Timon §. 19) ignem *ἐκ τῆς Αἴτνης* ad fulmen Jovis accendendum arcessere: redeat ille volatu suo ad coelum *ὑπὲρ τὴν Αἴτνην* (§. 40): sit apud poetas vulgatius nihil, quam hæc telorum Jovis officina: quid inde proficies? quid ad risum movendum, potentiamque Jovis deminuendam illa lectione confertur? Quo enim est magis usitata Luciani sententia, eo minus erit ad lectorum animos deliniendos demulcendosque accommodata; nec ea est Luciani penuria ingenii, ut, necessitate coactus, tritas et cuivis obvias ingrediatur vias. Fuit igitur, nec illa quidem latens, causa, cur hunc, omisso celebrioris famæ *Ætna*, elegerit montem: quam si negligimus, aculeum quoque, quem verbis involutum autor recondidit, negligamus necesse est. Multæ erant, eæque diversæ, rationes, quibus ignem fulminis extinctum suscitare poterat Jupiter, verum, ad debilitatas Jovis omnipotentis vires simul irridendas, efficacior nulla, quam quæ ex *Oeta* monte fulmen accendentem eum adumbraret. Fuerit sine ignibus mons, quod ex allatis credere vix fas est: extiterint numquam *Thermæ Oetææ*, earumque neces-

saria causa, subterraneus ignis: illud tamen haud impediet autorem, qui totus est in eo, ut plane dirimat vacillans et exitio jam impendenti succumbens imperium Jovis, quo minus fictionem, qua vix aptiorem reperias, adhibeat, dum, falsam summi Deorum auctoritatem impugnans, lectoribus in mentem revocat, qua obiit Hercules, mortem. Qui enim ipsi filio laboranti, et per summum cruciatum supremum diem obeunti, turpiter defuit, vix censendus est hominum, miseriis afflictorum, eorundemque innocentium, rationem habere. Accende igitur, sis, ait Timon, ἵνα φορτικῶς εἴπω, ex Oeta, infelicis tui, nec a te in summo vitæ discrimine sublevati filii rogo, fulmen, ut aliquando, ingenti edita flamma, iram illam Jovis fortis ac manu prompti, exseras.

Tali modo si vulgatam lectionem intellèxeris, vis et gravitas verbis Lucianeis inerunt; verum, si mutationi lectionis, haud temere tentandæ, annueris, concident illæ atque evanescent.

§. 2.

Virgilii Æneid. libr. VII. v. 445—46.

Inter plurima Æneidos loca, quæ præcipue nitent, et propria quadam non venustate tantum, verum etiam gravitate excellunt, nullum facile invenies, quo altius egisse iter poetam agnoscere liceat, et qui majorem sapiat poeticam vim, quam qui Alectô, furiarum, ut ipse dicit, maximam, ad arma et bella excitantem Turnum, regem Rutulorum, repræsentat. Promissis Latini regis confisus, Amatae. matris Laviniaë, studio ad-
jutus, de summis Latinorum rebus optime meritus

Turnus, summæ virtutis juvenis, de amittenda sponsa ne suspicionem quidem fovet. Tantum igitur abest, ut quæ de mutato Latini consilio afferat Alecto, in decrepitam Junonis sacerdotem conversa, credat, ut potius ludibrio eam habeat, omnique contumelia atque opprobrio afficiat; quibus incensa tandem Dea, anili rejecta specie, veram suam, eandemque tremendam formam conspiciendam exhibet.

At vero, quo magis insignem exponendæ rei rationem laudabis, eo magis in singulis poetæ verbis hærebis:

Talibus Alecto dictis exarsit in iras.

At juveni *oranti* subitus tremor occupat artus:

Derigere oculi: tot Erinnyes sibilat hydrys,

Tantaque se facies aperit.

An igitur, qui promissis regis, studio reginæ, propriaque virtute fretus, elatius se gessit, vatemque nuper, ut ipsius poetæ verbis utar, *irrisit* (v. 435), dum ad falsa quæque et ficta amplectenda, quam ad certa et vera exploranda propensioem eam contendit, an is, inquam, *orat*, precesque effundit? Num igitur qui irridet, *orat*? quid propositæ rei magis absonum? quid moribus increduli, ejusdem superbientis et exultantis juvenis minus congruum? At dicet quispiam, non rogandi solum, verum etiam loquendi dicendique notionem inesse vocabulo *orare*; nec desunt, qui h. l. *oranti* interpretentur *loquenti* *). Sed evolvas velim frequentissima illa, quæ huc pertinent, Virgîlii loca,

*) Sic in Servianis: "*oranti* i. e. loquenti; unde etiam oratores dicimus," ed. Lucii p. 1166. B. cfr. edit. Petri Burmanni junioris Vol. III. p. 196.

et ubi sola loquendi, nulla simul adjecta rogandi petendique notione, exstet vocabulum, frustra quæres.

Nec me fugerunt, quæ ad illustrandum Ciceronis, quæ est ad T. Fadum, epistolam, satis acute de diversa *petitionis*, *rogationis*, atque *orationis* notione attulit Paulus Manutius *). Verum miror, quod plures distinctionis suæ, subtilis quidem atque acutæ, an vero probandæ videant alii, commendatores invenerit. Quod quo magis mireris, animum advertas velim, ipsum, parum constanti explicandi ratione usum, pedem referentem adjicere, "oratore, causa ita postulante, adjungere preces." Quid? quod, rejecta, quam nuper fecerat, distinctione, addit: "orare est causam agere, unde orator, ac tunc ratione finis idem est, quod rogare et petere."

Nec moveor auctoritate Ernestii, qui, nulla adhibita circumscriptione, *orare* esse: "dicendo agere, et a veteribus pro quavis causam agendi ratione esse

*) Epistolæ ad Familiarr. libr. V, ep. 18. ed. Grævii vol. I. pag. 236. Verum digna sunt, quæ afferantur, Manutii verba: "Humilitas in *orando* major est quam in *rogando*, (et quantum illud ad nostram rem faciat, animadvertas velim), unde *adorare*. *Orare* est etiam causam agere, unde orator, ac tunc ratione finis (sic?) idem est, quod *rogare* et *petere*, quanquam actio diversa; qui enim *rogat*, et qui *petit*, et qui *orat*, impetrare aliquid cupiunt. Sed *petitio rogantis* cum solis precibus est, *orantis* cum rationibus et precibus, unde orator, qui rationibus interdum, ita causa postulante, preces adjungit. Petenti neque preces (?) neque causæ necessariæ sunt: quæ si adduntur, tum vel *rogare* proprie dicitur, vel *orare*: si non adduntur, *petere* simpliciter." Hactenus Manutius.

adhibitum", autumat. Quæ enim ex Ciceronis pro Quintio oratione *) exsculpit, vim probandi non habent, quoniam errorem in textu sublatentem nullo pacto dissimulare poteris; quod etiam in causa fuit, cur Franciscus Hottomannus, Lambinus, aliique haud spernendæ existimationis critici, mutata lectione, pro *orarit*, ob ipsam insolitam vocabuli notionem, *perorarit* legere jusserint. Quid vero ex assertione Ciceronis **), Antiphonte Rhamnusio neminem melius oravisse causam capitis, peti possit, equidem non video. Si enim spectaveris, qua ad judicem accederent capitis rei, anxietatem, et bene memineris squalorem, moestitiam et lacrymas, quorum in orationibus Ciceronis semper et ubivis occurrit mentio, et eorum munus atque officium, quos *advocatos* dicunt, memoria retinueris, addubitare vix poteris, quin vel in ipso Antiphonte cum oratione conjunctæ fuerint preces.

Ex hisce, ita allatis, satis superque elucebit, ne pedestrem quidem sermonem agnoscere vocabulum *orare*, si nulla sit rogandi petendique adjuncta notio, nec, ut autumant Manutius atque Ernestius, "de *quavis* roga-

*) "Quid igitur pugnas? an, quod sæpe multis in locis dixisti, ne in civitate sit? — decernat de vita et ornamentis suis omnibus? apud judicem causam priore loco dicat, et, eam quum *orarit*, tum denique vocem accusatoris audiat?" Cic. pro Quintio c. 13.

**") "Huic (sc. Gorgiæ Leontino) Antiphontem Rhamnusium similia quædam habuisse conscripta; quo neminem unquam melius ullam *oravisse* capitis causam, quum se ipse defenderet, se audiente, locuples auctor scripsit Thucydides." Ciceronis Brutus c. 12.

tione, non modo precando, verum etiam rationibus commemorandis", vocabulum illud admittere *); nec apud nostrum, si vel omnia — quæ non pauca sunt — hanc in rem evolveris loca, inveneris, petendi rogan-
dique notionem ab *orare* semotam. Quæ quum ita sint, nullus dubito, quin, mutata lectione, versus ita restitui debeat:

At juveni *ovanti* subitus tremor occupat artus :

qua commutatione nec erit sensui male consultum, nec a solita dicendi ratione, quam poetæ quasi propriam agnoscere fas est, recedere videbimur. Quid enim Virgilio usitatus, quam *ovantes* socii, *ovantes* nautæ, *ovans* acies, *ovantes* flammæ, *ovans* germanus, *ovans* corvus? utque brevi præcidam, *ovans* apud Virgilium quævis superbientem et gaudio exultantem exhibet. Quum igitur facilis sit mutatio, nec ulla adsit, cur precibus utatur Turnus, probabilis causa: quumque sit frequentissimus apud Virgilium vocabuli *ovare* usus, et optime propositæ rei congruat, haud equidem vereor, ne mutatio lectionis omnino rejicienda esse videatur.

*) Si quis ex illa, quæ pro Sexto Roscio Amerino exstat, oratione, in medium proferre conabitur verba Ciceronis satis trita: "legati re inorata reverterunt" (c. 9), meminerit ille, quæ de consilio, quo missi fuerint legati, capite præcedente dixerit autor. "*Orent*, ait, ut et illius mortui famam, et filii innocentiam et vitam conservatas velit": nec facile inficias ibit quispiam, quin legatis esset ad molliendum Sullam adque deterrendum Chrysogonum precibus opus. Huc accedit, quod, ut passim apud Ciceronem, verba, ex Ennio expressa, obsoletam quandam et Ciceronis ætate parum vulgatam notionem retinuisse videntur.

§. 3.

*Illi (qui Græciæ formam rerumpublicarum de-
derunt) corpora juvenum firmari robore vo-
luerunt, quod Spartiatæ etiam in foeminas
transtulerunt, quæ ceteris in urbibus mollissimo
cultu, parietum umbris occuluntur. Illi autem
voluerunt, nihil horum esse apud Læcænas
virgines, quibus magis palæstra, Eurotas,
sol, pulvis, labor, militia in studio est, quam
fertilitas barbara.*

Ciceronis Quæstion. Tusculan. lib. II. cap. 15.

Haud facile intelliges, quid tantopere in fraudem impulerit interpretes, ut, quæ jam laudavimus auctoris verba, nullis, quantum video, difficultatibus obnoxia, incertis conjecturis, futilique explicatione exagitare sustinuerint. Huc pertinet parum probanda opinio, cui ipse Josephus Scaliger indulgere haud est dedignatus, loco inesse disjecta poetæ cujusdam membra; quum, in ordinem digestis verbis, numeroque illis reddito, versus ex antiquo poeta, temporis injuria deperdito, ut putat, desumptos, consarcinat. Nec magnæ erat operæ, Ciceronis verba ad metricam, eandemque jambicam, formam revocare; sed lusum potius criticum, quam certam explicandi rationem sapit, ob fortuitam quandam similitudinis speciem, auctoris verba, haud temere tentanda, movere. Transpositio verborum, mutante Scaligero, ita se habet:

Nihil horum simile apud Lacænas virgines,
 Queis mage' palæstra, Eurotas, sol, pulvis, labor,
 Militia in studio est, quam fertilitas barbara *).

Quoniam vero Cicero, in aliorum scriptorum sententiis laudandis, inque autorum nominibus afferendis inter paucos exactus atque certus, nihil afferat, unde nobis in mentem veniat talia suspicari; quumque nulla melioris fidei codicum auctoritate transpositio sæpius dicta nitatur, nulla textus mutatio admittenda videtur.

Jam igitur, illis otiosi animi lusibus omissis, quas passim attulerunt viri docti parum probabiles loci emendationes et explicationes inspiciamus. Etenim quum omnes, miro quodam consensu, errorem verbis sublatentem deprehendisse sibi viderentur, vulnus sanare varie tentarunt; verum quid proficere queant passim oblatae medclæ, vix reperies, quum pleræque adeo sint absonæ, ut, in textum receptæ, vix commodum, necdum verum sensum efficere valeant. Alii enim *temeritas*, alii *facilitas*, alii *futilitas* legere jubent: ex quibus aliisque similibus conjecturis, qui justum sensum, justum dico? immo vero tolerabilem extricaverit, magnus mihi erit Apollo.

Tertium est illorum genus, qui, dum lectionem vulgatam retinent, omni mutatione rejecta, in expli-

*) Simile quid Turnebo in mentem venisse video; qui, mutatione angustioribus circumscripta limitibus contentus, reliqua autoris verba intacta reliquit, verum acroteleucium

fertilitas barbara

ex antiquo poeta desumptum putat. Cfr. Turnebi Adversaria, libr. IV, cap. 18. 10-20.

cando τῶν *fertilitas* hærent. Sunt igitur, qui *fertilitatem* luxum, sive lætam rerum copiam significare contendant. At vero significet *fertilitas* foecundam rerum quarumcunque copiam: loquatur Sedulius *) de "divite, opima, tumente fertilitate": occurrat apud Plinium passim de omni in suo genere ubertate, quid ad nostram faciet rem? quid ad illa, quæ invicem sunt opposita "Eurotas, sol — fertilitas" explicanda inde redundabit? quis denique beatam rerum quarumcunque copiam et ubertatem appellavit *barbaram*? — Turnebus **) nullam quidem textus mutationem admittit, dum vero vulgarem eundemque verum fertilitatis sensum negligit, quæque elicere non licet, anxie rimatur, in avia se duci passus, profert explicationem, quæ, si unquam ulla, sensui repugnat. "Fertilitatem, ait, ego puto delicias, ornatus, luxumque significare, quibus Medorum et Trojanorum nurus (sed de *harum* ornatu quis injecit sermonem?) et virgines ornatae magnifice comtæque erant, ut, quemadmodum fertilitas in solo feraci et foecundo dicitur frugum copias gerente, ita fertilitas dicatur de illis, quæ cultum vestitumque eximium gestant, gemmisque et margaritis, torquibus et catenis aureis ornatae sunt." Hactenus Turnebus. Verum cui probabit Vir doctissimus, Medos solos et Troas nuncupatos esse barbaros? ***) Huc accedit,

*) Sedulii Carmina libr. IV. 10.

**) L. c. pag. 121.

***) Alio, quod mireris, Adversariorum loco (libr. IX, cap. XVII, pag. 284) iterum de *fertilitate barbara* locutus, amplioribus finibus usus, barbaros ex Phrygibus et Persis constare autumat.

quod, margaritarum gemmarumque copiam *fertilitatem* recte dici, valde dubitare licet.

Jam vero redeamus ad lectionem vulgatam, qua, me saltem judice, nihil sensui magis accommodatum. Qui enim ex illo, quem de republica Lacedæmoniorum conscripsit Xenophon, libro, ex Plutarchi vita Lycurgi, et, ne alios recenseam, Stobæi sermonibus, vel levissimam legum Spartanorum sibi contraxit notitiam, memoria retinebit, quanti fecerit Lycurgus ingentem prolem, et quantopere leges Spartanæ inculcaverint civibus, in numerosa, eademque forti ac strenua, edenda prole finem denique conjugii esse situm. Frustra incipias ibit vel acerrimus legum Lycurgi laudator, quin, quæ de matrimonio latæ sint leges, *barbara* et immani, ferarumque vitæ haud absimili, ratione ad *fertilitatem* cives instigare videantur *); et quodnam

*) Martialis aliquot versus, quibus, ut mea fert opinio, hinc aliquid lucis affunditur, hic tangere liceat.

Argivas generatus inter urbes
Thebas carmine cantet, aut Mycenas,
Aut claram Rhodon, aut *libidinosæ*
Ledæas Lacedæmonis palæstras.

Epigr. lib. IV, 55, 5-8.

Etenim cur *libidinosæ* audiat Lacedæmon, haud dubito, quin miratus fueris; verum parum satisfaciunt, quæ sunt allatæ explicationes. *Libidinosæ*, ajunt, dicuntur, quatenus Veneri consecratæ, vel propter gymnica[m] puellarum luctam, vel propter Helenam. Suum quisque sequatur judicium: mihi quidem parum arridet, totam Lacedæmoniorum urbem ob Helenæ solius impudicitiam audire libidinosam, quo nihil injustius. Lacedæmonem porro Veneri esse dicatam, nulli negabimus, siquidem hujus rei, ne longius abeamus, luculentus testis

hac in re inter barbaros, a Græcis tantopere despectos*), et Spartanos intercesserit discrimen, equidem non video. Apud Persas, aliasque barbarorum gentes πολυτεκνία præmia sua aderant proposita, dum, ut Musonii in Stobæi Sermonibus verbis utar, ἐνόμισαν τὸ πληθύνεσθαι τοὺς τῶν πολιτῶν οἴκους, χρησιμώτατον, βλαβερώτατον δὲ, τὸ μειοῦσθαι **). Cui enim haud innotuit δίκη ὀφθαλμίου, et illa, quæ cuivis cōjugii experti injungebatur, poena? cui denique inauditum, ab ipsis Romanis receptum, jus trium liberorum? Cujus rei luculentus testis, ne alios excitem, adsit Ælianus ***), qui legis mentionem injicit, ex qua Spartanus, qui tres filios suppedicaret reipublicæ, ab excubiis esset liber, qui vero quinque (al. quatuor) ab omnibus publicis officiis et sumtibus immunitatem haberet: quæ sunt omnia ejusmodi, ut cunctarum pessimam legem, quæ uxorem commodandi potestatem concederet, silentio debito ac justo præterire posse mihi videar. Recte enim Aristoteles ****): βουλόμενος γὰρ ὁ νομοθέτης (Lycurgus) ὡς

est ipse Martialis, qui (libr. IV, epigr. XLIII, v. 5), de monte Vesuvio locutus adjungit: "Hæc Veneris sedes, Lacedæmone gratior illi." Verum quæ est ista perversitas, idcirco illi libidinosæ attribuere nomen? Restat igitur, ut, Ciceronem auctorem secuti, de legibus Lycurgi satis libidinosæ mentionem fieri putemus.

*) Herodot. I. 22.

***) Stobæi Sermon. LXXIII. pag. 448 ed. Basil. 1549.

****) νόμος ἐστὶ τοῖς Σπαρτιάταις, τὸν παρασχόμενον υἱοὺς τρεῖς ἀτέλειαν ἔχειν Φρουρᾶς· τὸν δὲ πέντε, πασῶν τῶν λειτουργιῶν ἀφεῖσθαι. Æliani variæ historiæ libr. VI. cap. 6.

*****) Aristotelis Politica libr. II. cap. 7. ed. Schneideri Vol. I. pag. 67. cfr. vol. II. pag. 132.

πλείστους εἶναι τοὺς Σπαρτιάτας, πρῶτα γὰρ τοὺς πολίτας, ὅτι πλείστους ποιεῖσθαι παῖδας; quin omnino digna est, quæ perlegatur, illa, quam instituit Aristoteles, rei publicæ Lacedæmoniorum examinatio.

Si hac explicandi via institeris, recte sese habent Ciceronis verba, nec ulla opus est mutatione: Lacænae, ait, virgini militia, sol, pulvis et palæstra magis sunt in pretio, quam ἔργα Ἀφροδίτης et *barbara immanisque fertilitas*, quæ secundum leges Lycurgi tanquam rei publicæ fundamentum censenda videbatur. At dicet quispiam, fertilitatem optime de almæ terræ ubertate, de muliebri foecunditate vero non ita usurpari solere: verum haud desunt indubitatae auctoritatis scriptores, qui illam, quam attribuimus verbo, significationem stabiliant atque confirmant. Plinius *), ne alios excitem, sermonem de foecunditate animalium instituens, addit de equo: "sed ad generandum paucis animalium minor *fertilitas*; qua de causa per intervalla admissuræ dantur." Adest denique, ne justo longius abeam, testis Ovidius **), qui de Saturno, prolem, ut quæque erat edita, præ timore devorante, adjungit:

Sæpe Rhea quæta est toties foecunda, nec unquam

Mater, et indoluit *fertilitate* sua.

Quibus omnibus allatis efficitur illud, ut dubitare vix liceat, quin nulla sit admittenda lectionis vulgatæ mutatio.

*) Plinii historia natur. libr. VIII. cap. LXVI. 20. ed. Har-
duini A. 1723. vol. I. pag. 467.

***) Fastorr. libr. IV. v. 201, 202.

§. 4.

Ποία δὲ τις τὴν ὄψιν; λευκὴ μὲν, οἶαν εἰκὸς
ἐκ κύκνου γεγενημένην ἀπαλή δὲ, ὡς ἐν ᾧ
τραφεῖσα, γυμνὰς τὰ πολλὰ καὶ παλαι-
στικὴ.

Luciani, iudicium Paridis. §. 14.

Quum in venustissimo, qui iudicium Paridis inscribitur, dialogo, in eo est Lucianus, ut Veneris ore descriptionem formositatis Helenæ instituat, hæc quoque occurrunt: *γυμνὰς τὰ πολλὰ καὶ παλαιστικὴ*, quæ, repugnante sensu, contra solitam autoris scribendi rationem, ad rem palæstricam ab interpretibus conversa esse video.

In rebus amatoriis justo procliviorum esse nostrum ad removendum illud, quo indutus incedit amor, velamen, quis est qui neget? quis est qui probet? At vero, quum cuivis scriptori sit suus color, et sua fingendi scribendique ratio, rite interpretanti, quæ ad intelligendos dijudicandosque scriptores adeo faciant, negligere vix licet. Quid? quod solitam hujus loci interpretandi rationem secutus, anachronismum trecentorum annorum deprehendas necesse est, qui, etsi in melioris notæ comicis exemplo haud destitutus, absque necessitate admittendus nullo pacto videtur *). Con-

*) Nec desunt, quod mireris, quibus Lucianus, hanc ob rem, carpendus videatur, adeoque eorum, quæ peccaverint ipsi, autorem persolutorum esse poenam censeant. Huc pertinent, ne alios laudem, Cognatus (Luciani Oper. Basileæ 1563. Vol. II. pag. 43), et post eum Wieland. (Lucians Werke Vol. II. pag. 143),

stat quidem, inter Lacedæmonios illud quoque obtinuisse, et legibus Lycurgi esse sancitum, ut cum adolescentibus exercerentur puellæ: cujus rei documentum præbet insignis illa Propertii elegia, quæ hoc nomine inter Romam et Spartani comparationem instituit *). Verum cavendum, ne, quæ apud Propertium **) de Helenæ cum Polluce et Castore fratribus lucta, ejusque arma gestandi ratione occurrunt, ad Luciani verba explicanda temere convertas: quo enim magis primo obtutu huc facere videntur, eo cautius agendum, ne ficta veritatis specie impellaris in fraudem. Quin omnino videndum — eoque magis, quo sæpius est in eo peccatum — ne nimio inducti studio, autoris verba ad unum aliudve institutum, quod inter veteres obtinuit, revocandi, et, quo dicta fuerint, animi motui, vel, quo scripserit autor, consilio, parum intenti, in avia nos duci patiamur. Non enim illud nunc agit Lucianus, ut, Propertii vestigia premens, poetarumque Alexandrini ævi more usus, institutum aliquod reconditoris ævi ad suum consilium accommodet, verum ut simplicem, quoque simpliciore co venustiore, formositatis Helenæ descriptionem instituat. Describitur igitur candida, et merito, qualem decet esse cycno natam: deinde mollis, nec id injuste, ut in ovo nu-

*) Propertii Carm. libr. III. El. XII. (XIV. pag. 237. ed. Barthii).

**) Qualis et Eurotæ Pollux et Castor arenis
 Hic victor pugnis, ille futurus equis.
 Inter quos Helena nudis capere arma papillis
 Fertur, nec fratres eruhuisse deos.

trita: verum attendas velim, quam parum sit accommodata propositæ rei tertia laus: nuda plerumque, luctæ et palæstræ dedita (*γυμνᾶς* (al. *γυμνῆ*) *τὰ πολλὰ καὶ παλαιστικῆ*). Frustra laborabit subdola illa Venus, si amicam appromiserit Paridi, quæ, Minervæ et Dianæ sacra secuta, contemptui habeat vim potestatemque Amoris. Adeone oblitus sumus, quæ Minervæ nuper respondit juvenis: Non opus est mihi bello atque pugna; nam pax, uti vides, nunc obtinet Phrygiam, belloque nullo infestatur imperium patris? Recusavit imperium et totius Asiæ dominium, quod, si ipsam forma præstantissimam judicasset, pollicita fuerat Juno: respuit idem virtutis honorem, summamque belli gloriam atque sempiternas victorias, quæ summa obtulerat ei metuenda belli virago. Quæ est igitur inepta illa subdolæ imprimis Veneris persuadendi ratio, si bellicosam eandemque palæstræ studio deditam amicam pollicita fuerit Paridi? Nonne etiam *ἔρωτικῆν* appellavit illam ipsa Venus (§. 13), peritam, ut præclare est in versione latina, nequitæ amatoris? Quæ quum ita sint, rejecto omni ad palæstricas Lacedæmoniorum res respectu, restat, quæ mea saltem est opinio, ut de amatoriis rebus, pro solito Luciani more, agi censeamus *).

*) Expressisse mihi videtur, quæ sunt in Propertii Elegia cit. v. 3-4, si ultima prioris versus verba a ceteris, quæ antecedunt, segregaveris. Ceterum, ut, quasi alia agendo, hæc de Propertii carmine moneam, vulg. lectio *laudes*, quam rejiciendam unanimo quasi consensu existimant omnes, exemplis haud omnino est destituta. Ut enim apud Græcos sæpius inter se commutantur *ἄλλος* et *ἄλλον*, sic pro victoria vel pugna *laudem* bis inveni;

Haud quidem me fugit, Spartanorum puellas, quæ, tunicis dissolutis, femora ostendebant, *Φαινομηρίδας* audisse; verum qui recte sapit vix infitiabitur, Propertii *nuda* æque ac Luciani *γυμνὰς* pertinere ad illas loquendi formulas, quæ ambigue dictorum nomine insignitæ, sæpius etiam apud Veteres occurrunt. Contendant denique, si qui voluerint, jam supra memoratum Propertii carmen ad palæstricas solas, nec simul ad amatorias res spectare — quanquam, qui hæc dixerint, etiam atque etiam monitos velim, ne veritatis specie decepti pro Junone arripiant nubem — quid tandem ad aliud ejusdem Propertii poematum sunt responsuri? Ille enim, dum amores haud absque solita protervitate narrat, addit:

Ipse Paris nudâ fertur periisse Lacænâ,
 Quum Menelæo surgeret e thalamo:
 Nudus et Endymion Phæbi cepisse sororem
 Dicitur, et nudæ concubuisse Deæ *).

prima vice apud Livium occurrit: "Muliebris certaminis laus (certamen et inde orta victoria) penes Lucretiam fuit" (libr. I. c. 57); altera vice apud Ovidium, qui Helenam de castis suis ante Paridis adventum moribus, deque pudica sua atque inculpata ante acta vita ita prædicantem inducit:

Si non est ficto vultus mihi tristis in ore,
 Nec sedeo duris torva superciliis:
 Fama tamen clara est; et adhuc sine crimine vixi:
 Et *laudem* (victoriam) de me nullus adulter habet.

Ovidii Heroid. XVII. v. 15—19. Cæterum cfr. Luciani Luc. c. 9—10.

*) Propertii Elegg. Libr. II. El. XII. v. 13 sqq. (XV. p. 116 ed. Barthii).

Res loquitur ipsa, quod semper valet plurimum: unde ne opus quidem esse videtur amplioribus verbis inculcare illam, quæ inter Propertii et Luciani verba intercedat, similitudinem, et de ea, quæ ex illius carmine nostro loco affundatur luce, uberius agere.

§. 5.

Καὶ Σπάρτης ἐπέβην, Λακεδαίμονος ἔδρακον
 ἄστν,
 Ἦχι μύθον καὶ ἄεθλον ἀκούομεν ἀγλαϊάων·
 Τοίην δ' οὔ ποτ' ὄπωπα νέην, κεδνήν θ' ἄπα-
 λήν τε.

Musæi de Herone et Leandro carmen v. 74. 75. 76.

Jam supra mentionem fecimus eorum, quæ, ambigue dictorum nomine insignita, apud veteres passim offendimus. Hujus generis esse *nudus* atque *γυμνὰς* luculenter satis probasse mihi videor: nec de verbis *θαυμάζειν* et *admirari* eadem asserere poenitebit, cujus ambiguitatis haud adeo obviæ hæc duo exempla attulisse sufficiat. Musæus, quem quarti seculi scriptorem esse concedas necesse est, juvenem, amore incensum et illius quasi oestro percitum, hisce satis ambiguis verbis adumbrat atque depingit *):

Καὶ τις ἐν ἡϊθέοισιν ἐθαύμασε, καὶ φάτο μῦθον·
 Quem secutus videtur Horatius **), dum, pro solito more, Græcorum vestigia premens, et ad vitam, dum vivit, fruendam adhortans Sextium, addit:

*) Musæus de Herone et Leandro v. 73.

**) Horatii Od. libr. I. IV. v. 19.

Quo simul mearis,

Nec tenerum Lycidam *mirabere*, quo calet juvenus

Nunc omnis.

Ejusdem ambiguitatis perspicuum, immo haud scio an luculentissimum, exemplum intactum relinquere haud sustinebo. Quum ex fabulis Aristophanis præclaram illam Lysistratæ scenam in mentem revocaveris, in qua ad magnum suum consilium perficiendum mulieres undique collectas auxiliatrices convocat Lysistrata — cujus utrum lubricam rationem magis averseris, an lepores mirêris, eris in dubio — retinebis memoriam festivi illius responsi, quo omnes Callo-nices dubitationes adeo refellit Lampito, ut ipsa, veritate convicta, et pedibus in sententiam ejus transiens, hæcce, quæ ad nostram rem magnopere faciunt, verbis exprimit:

Ὁ γὰρ Μενέλαος τὰς Ἑλένας τὰ μᾶλ' ἀπο-
 θυμῶν παρεσιδῶν, ἐξέβαλ', οἷω, τὸ ξίφος·

(Lysistr. v. 155 sq. Br.)

Quibus addit interpret Græcus ad Vespas v. 712: τὸν Μενέλαόν φασιν ὀρμήσαντα ἐπὶ τῇν Ἑλένην, ἀποβαλεῖν τὸ ξίφος; et ad nostrum locum excitat Euripidem, qui (Andromache v. 629) Peleum ita Menelaum objurgantem profert:

Ὅσον ἔκτανες γυναῖκα, χεῖρίαν λαβῶν,
 Ἄλλ', ὡς ἐσεῖδες μαστὸν, ἐμβαλῶν ξίφος,
 Φίλημ' ἐδέξω.

Num igitur apud Aristophanem nominatur Helena γυμνή, utpote quæ rei palæstricæ dedita? Minime. Neget igitur quispiam, si qua sustinuerit, summam utriusque auctoris in usu vocabuli constantiam: ambi-

guitas vero, quam exhibere studuerunt Aristophanes atque Lucianus, nequaquam revincetur.

Jam vero, omissis, quæ jam attingi, ambigue dictis, quorum, si anxie quæsieris, plura et forsitan magis luculenta tibi aderunt exempla, transeamus ad Musæum, ut quæ in illius poematio tentanda esse censuerimus, in medium proferamus *).

Ubi Hero, formæ præstantissimæ foemina, inter confertos in templo deæ collectos cultores apparet, mirabundus spectatorum aliquis his verbis, ex intimo animi sensu, formosam deæ sacerdotem salutat:

Καὶ Σπάρτης ἐπέβην κ. τ. λ. v. 74—76.

Utrum proprie de certaminibus, Spartæ re vera habitis, an metaphorice de perfecta omnibusque numeris absoluta pulchritudine **), certaminis imagine expressa,

*) Si quis de Musæo ejusque carmine uberius disserentes nos audire cupiat, adeat Engelstoffii V. Cel. Annales scholasticos, 1810, Fascicul. III. pag. 1—32: verum ne opinetur, quæ ibi sunt disputata, iterum nos trutina esse examinatos.

***) Nihil faciunt, qui ex Floro haud absimilem loquendi formulam exsculpunt. Dum enim ille (Histor. Roman. libr. I. cap. XVI.) pluribus verbis exponit uberrimam et amoenissimam Campaniæ plagam, addit: "nihil uberius solo: ideo *Liberi Cererisque certamen* dicitur." At vero obliti sunt illi, Polybium (Histor. libr. III. c. 92) referre fabulam, ex qua intelligere licet, Liberum atque Cererem, propter summam vini atque frugum fertilitatem, de Campaniâ inter se *revera* contendisse: unde Flori elocutio sententiam nostram non modo non refellit, verum etiam summopere confirmat. Et si vel nulla hujus certaminis apud veteres fieret mentio, ad

sermo sit, in dubium vocari poterit. nec defuerunt utrique huic sententiæ sui patroni. Verum tamen haud sunt audiendi illi, qui habuisse inter Græcos formositatem etiam sua certamina præfracte negent *). Erant enim Græci, si qui unquam, ἄγωνόφιλοι, et quæcumque ipsis in pretio essent atque honore, festis celebrabantur, certaminibus atque propositis præmiis, quoniam, ut Valerii Maximi verbis utar **), nihil splendidius, et nihil simul utilius certamine existimarent.

Miror igitur, quod nemini, quantum video, Musæi interpretum in mentem venerit, osculorum illud certamen, quod Diocleia (Διοκλεῖα) nuncupantes, Mega-

nostra evertenda nihil efficerent illa, siquidem *certamen* pro eo, de quo certatur, *amores* pro eo, qui amatur, passim occurrunt.

*) Autor symbolarum danic. ad interpret. Antholog. (p. 222), qui, Heinrichium, uti semper, secutus, ejusque metaphoricam explicandi rationem amplexus, quæ deliquerit ipse, poetæ vitio vertit, subactum autoris iudicium desiderat. Nec prætereundum satis ridiculum Carpzovii argumentum, (observationum philologicarum in Palæphatum periculum pag. 115) quod ex Mathiæ Röveri præfatione, editioni Musæi ab ipso curatæ præfixa, petit. Quum enim ille, carmen Musæi laudibus efferens, commemorat "esse opus ipsius Amoris, ubi cum Gratiis Venus certare videtur," Carpzovio videtur Röverus non solum locutus "elegantè, nulla ad pugnam luctantive habita ratione," verum et inde certum, quod mireris, argumentum petit, quo probet metaphorica loquendi forma usum fuisse Musæum.

***) Valer. Maxim. libr. II. 4. 10. ed. Torrenii pag. 129.

rensens quovis vere in sempiternam Dioclis memoriam agerent, huc referre. Fama enim est, Dioclem Atheniensem — utrum in bello, an in violentioris certaminis genere, parum liquet — delicias suas atque amasium clypeo dum tegeter, vitam amisisse, quod adeo mirandum omnique laude prædicandum Megarensibus videbatur, ut heroem illum agnoscerent, festoque ejus in memoriam instituto inferias ei agerent. Illuc conveniebant formosissimi totius Græciæ pueri, et electi judices cognoscebant, cui, ob summam oscula dispensandi dexteritatem, attribuenda essent proposita certaminis præmia, corollæ et sarta. Huc pertinent suavissimi, quorum dulcedine vix satiari licet, Theocriti versiculi:

Νισαῖοι Μεγαρήες, ἀριστεύοντες ἐρετμοῖς,
 "Ολβιοὶ οἰκοίητε, τὸν Ἀττικὸν ὡς περίαλλα
 Ζεῖνον ἐτιμήσασθε Διοκλέα τὸν Φιλόπαιδα.
 Αἰεὶ οἱ περὶ τύμβον ἀλλήεες εἶαρι πρώτα
 Κοῦροι ἐριδμαίνουσι Φιλήματος ἄκρα φέρεσθαι.
 "Ὅς δέ κε προσμάξῃ γλυκερότερα χεῖλεσι χεῖλη,
 Βριθόμενος στεφάνοισιν εἴην ἐς μητέρ' ἀπῆλθεν.
 "Ολβιος, ὅστις παισὶ Φιλήματα κείνα διαιτᾷ.
 Ἦ που τὸν χαροπὸν Γανυμήδεα πόλλ' ἐπιβωστρεῖ,
 Λυδίῃ ἴσον ἔχειν πέτρῃ στόμα, χρυσὸν ὀποίῃ
 Πεύθονται, μὴ Φαῖλον, ἐτήτυμον, ἀργυραμοιβοί *).

*) Theocriti Idyll. XII. v. 27—37. ibique Scholiast. Fuisse quidem, qui Theocritum venustum et dulcedine imbutum poematum concinnasse negaverint, haud me præterit: et post Heinsium, qui (Lectiones Theocrit. c. 18) facilius, cujus non sit idyllium, quam cujus sit, con-

Quid? quod Diagoram sexies (alii de multis victoriis interpretantur) in Megarensi Ludo ο: Diocleis victoriam reportantem, et alium quendam Aristomenem simili ratione Megaris victorem memorat Pindarus *): unde, quam notum fuerit festum illud, perspicere poteris.

Quum igitur in dulci oscula figendi dexteritate haud defuerint ipsis certamina, exspectare licuit, etiam pulchritudini summæque formositati suas haud defuisse

jici posse existimat, multos, inter quos Valckenarium, Brunckium, aliosque summæ auctoritatis criticos, Theocrito poematum abjudicare haud dubitasse. Quum vero jam quarto seculo Theocrito adscriptum illud invenimus, et Musa ejus, rustica quidem atque agrestis, mollem suam atque suavem indolem identidem dissimulare nequit, — cujus suavitatis exemplum Idyll. XVIII. attulisse sufficiat — vix, quantum video, reperietur causa, cur sit a ceteris autoris poematibus segregandum.

*) Sic de Diagora: (Olymp. Od. VII. 156).

Αἴγινα, Πελλᾶνα τε, νικῶν -
 Ἐξάκις ἐν Μεγάρῳι -
 σὶν τ' οὐχ ἕτερον λιθίνα
 ψᾶφος ἔχει λόγον.

(ο: vicit etiam sexies), unde intelliges, Megarenses solitos fuisse nomina victorum columnis lapideis incidere. Laudibus pariter attollens Xenophontem Corinthium (Od. Olymp. XIII. v. 155) addit: quam multa ille gesserit, testabuntur:

Πελλᾶνα τε, καὶ Σικυῶν,
 Καὶ Μέγαρον.

et de Aristomene Ægineta eadem jactans (Od. Pyth. VIII. 112) adjungit:

Μεγάρῳις δ' ἔχεις γέρας.

undē nobilitas horum certaminum satis superque nobis constabit.

laudes. Adeoque sunt hanc in rem luculenta veterum testimonia, ut, cur in dubium fuerint vocata certamina illa, et quomodo eos, qui hæc refellere studuerint *), effugerint satis noti ἀγωνες, sic dicti καλλιστεία, intelligere vix queas **). Recte quidem apud Athenæum memoriæ prodit Theophrastus: "apud barbaros, lectos iudices de mulierum temperantia, et in administranda re familiari prudentia, decernere, alibi (apud Græcos videlicet) de forma, ceu utique honoranda et magni facienda: quamvis ea dignatio vel fortunæ imputanda sit vel naturæ, et temperantia morumque sanctitate partam laudem æquum sit antepondere. Sic enim commendanda formæ præstantia, alioquin præceps in odiosam petulantiam ***)." Hactenus recte Theophra-

*) Quod his annumerare cogor ipsum Heynium, mirari satis nequeo, qui, ceteroquin haud absque acumine, totam de hisce certaminibus φάτιν ex Homeri loquendi formula: αὐτὰ κάλλει ἐνίκων φῦλα γυναικῶν, effectam esse suspicatur. Vid. Heynii var. lect. et obs. ad Il. τ, 130. Vol. V. pag. 552.

***) Nec illud silentio præterire sustinebo, quod ex ipso Musæo petere licet, scholiastam ad carminis versum 197: Ἐρωτος ἀεθλεύειν ἀγῶνα, rem explicantem addere: ἀεθλον, ἀγῶνα. Male igitur, quæ mea est sententia, καλλιστεία interpretatur Coelius Rhodiginus "selecta cuiusdam præmia, sicut, quæ virtutis ergo contribuuntur, aristæa vocantur" (lectiones antiquæ libr. XI. cap. XVI. pag. 506): siquidem corporis solius, nec, ut Socratici libri interpretantur τὸ καλόν, mentis quoque dotes spectant illa, quæ καλλιστείων nomine insigniuntur, præmia.

***) Apud Athenæum: vid. Deipnosophist. libr. XIII. ex edit. Isaac. Casauboni (1597) pag. 610.

stus: verum pro diversis moribus diversam esse cogitandi, agendique rationem, quis ignorat? et, si barbaræ gentes maximi æstimarint mulierum temperantiam inque administranda re familiari curam atque diligentiam, cur Græcos, pro suo magis efformato captu, proque elegantioribus et magis mollitis moribus, formositati quoque suas, easdemque justas ac debitas, laudes persolvisse miremur?

Jam vero, ad singula transeuntes, reperiemus, quod opinari erat in promptu, quæ summa affluerent pulcherrimarum mulierum copiâ urbes, in certaminibus istiusmodi instituendis primas ac præcipuas fuisse. Cui enim inauditum, quod hinc originem traxit, satis obvium atque vulgare Homeri epiphonema: Ἀχαιῖδα καλλιγύναικα? Verum et aliæ regiones erant formositate mulierum insignes. Testante enim Athenæo (l. c.) in eo consentiebant Hesiodus atque Theophrastus, quod in toto Euboeæ tractu egregia esset mulierum forma. Nymphiodorus (ἐν τῷ τῆς Ἀσίας περιπλῶ) Tenedias mulieres (Trojæ vicinâ insulâ oriundas) omnes alias ubivis terrarum pulchritudine superasse tradit. Nec minore fama floruit Lesbianarum pulchritudo, si Homeri verbis fiducia detur:

Δάσω δ' ἑπτὰ γυναῖκας, ἀμύμονα ἔργ' εἰδυίας,
 Λεσβίδας, ἃς, ὅτε Λέσβον εὐκτιμένην ἔλεν αὐτός,
 Ἐξελόμην *).

*) Sic enim, contra Heynium, et, quem sequitur, Scholiasten A, non in verba Aristarchi temere jurantes, qui pro ἀμύμονα restituit ἀμύμονας, verum ipsis scholiis minoribus usi, et lectionis vulgatæ vestigia prementes, ip-

Jam vero notum, teste Athenæo *), de mulierum forma certamen olim institutum fuisse ab eo Cypselo, qui urbem (Telpusam vel Telphusam?) prope Alpheum condidit, ad quam inhabitandam quum e Parphasiis quidam convenissent, lucum et aram Cereri Eleusiniæ consecrarunt, ejusque festo de pulchritudine certamen ut fieret, edixerunt, in quo prima victrix mulier fuit Herodice. Quid? quod affirmat Athenæus, celebrari ad suam usque memoriam (finem seculi tertii p. Chr. n.) illud certamen, et quæ in eo contenderent foeminæ, χρυσοφόρους fuisse appellatas. Huc accedit quod de istiusmodi apud Lesbios certamine vix improbandus autor est ad Homeri *Il.* 1, 430 Scholiasta: *παρὰ Λεσβίοις, αἰτ, ἀγῶν ἀγεται κάλλους γυναικῶν ἐν τῷ τῆς Ἥρας τεμένει, λεγόμενος καλλιστεΐα*; nec, cur rejiciendum sit testimonium illius, quod haud obscure innuit Heynius **), perspicere me posse ingenue fateor. Jam in Elide fuisse *κρίσεις κάλλους*, autor est Athenæus: fuisse vero illud virorum, ex iis, quæ in medium proferebantur præmia, facile intelligitur. Quem enim pulcherrimum esse judices pronuntiaverant, ei vasa Dei ferenda tradebantur: proximus ab eo bovem victimam agebat: tertio vero infulæ, coronæ, libamina,

orum denique verborum sensu ita flagitante, cum Wolfio legendum censuimus. Homeri *Il.* 1, 428 sqq. cfr. Heynii var. lect. et obs. Vol. V. pag. 550.

*) *Deipnosophist.* libr. XIII. p. 609 edit. Casauboni (edit. Schweighæuseri cap. XC. ejusd. libr. Vol. V. pag. 208, et *Animadv.* Vol. VII. p. 308).

**) Heynii *Variæ lection. & observ.* ad *Il.* 1. v. 430. Vol. V. pag. 550.

ejusdemque generis cetera imponebantur: factisque libationibus, tradebatur præmium victori armatura, quæ dedicabatur Minervæ; qui vero victoriam reportaverat, vittis ac tæniis redimitus, myrtoque coronatus, ad Deæ templum ab amicis ducebatur *).

Jam vero quis ignorat, Spartam ipsius Homeri ævo audiisse *καλλιγύναικα*? Haud ignobile est vetus illud oraculum:

Ἴππον Σερταλικὸν, Λακεδαιμονίην τε γυναιῖκα.

Quid, quod Heraclides apud Athenæum **) memoriae prodit, apud Lacedæmonios virum pulcherrimum in admiratione magis fuisse, quam venustissimam foeminam, propterea quod Spartæ pulcherrimæ nascerentur foeminæ (*καλλίστας γεννώσας τῆς Σπάρτης τὰς γυναῖκας*). Quæ quum ita sint, quid est, quod de certaminis genere dubitemus etiam Lacedæmone instituto, quod tot aliis Græciæ locis actum deprehendimus, si vel nulla, casu quodam ita ferente, apud Spartanos facta fuerit illius mentio? Huc accedit, quod, si metaphoricam verborum Musæi interpretationem admittimus, frigidius nihil, juvenique amore incenso minus congruum, facile reperies. Quod quo magis perspicias, allegatum

*) Servavit nobis Suidas in ejusmodi certamine victoris alicujus tabula, ut ita dicam, votiva, his verbis:

Τοιγὰρ τῷ κρίναντι τὴ καλλιστεῖα Πριάπῳ

Νεῦσιδα, καὶ χρυσέην τήνδ' ἔθετο προχόην.

unde colligimus, juvenem formosum, eundemque victorem, pulchritudinis præmia, nervum, arcus et aureum gutturnium, Priapo dedicasse. Cfr. Suidæ lex. ed. Francisci Porti pag. 1361 sub voce *καλλιστεῖον*.

**) Deipnosophist. libr. XIII. pag. 566. ed. Casaub.

te velim ad frigidas Achillis Tatii elocutiones, quas, probandi dicam? an objiciendi causa, huc attulerunt viri docti. Quid enim ad notionem sententiæ Musæi firmandam rejiciendamve facere poterit illa, quæ est apud Achillem Tatium, loquendi formula: τὸ τοῦ σώματος κάλλος πρὸς τὰ τοῦ λειμῶνος ἤριζεν ἄνδρῃ? Occurrat denique apud Eustathium de Ismenię et Ismenidis Amoribus: ἦν ἔρις παρ' ἡμῖν σωφροσύνης καὶ ἔρωτος — ἦν ἀγῶν κόπου καὶ ἔρωτος — ἦν ποταμοῦ καὶ γῆς φιλονεικία: quid inde efficies, quam, quod aliunde satis constat, metaphorica hacce oratione seriores sæpius fuisse usos, qua summam cujusdam rei copiam atque ubertatem exprimerent, quoniam de vero inter pulchritudinem corporis atque florum in prato nascentium certamine, nemo, qui sapit et cui sana est mens, cogitare poterit. Quid denique Romanorum scriptoribus magis solitum, quam *desiderium* v. c. pro eo, quod desideramus, *amores* pro illis, qui amantur, adhibere? Cicero, ne in re satis obvia ambages quæramus, Terentiam suam sæpius in epistolis *desiderium* appellat. Valerii enim epistolis, ut uno contentus sim exemplo, certior factus, quemadmodum a Vestæ templo ad judicium sit ducta Terentia, his utitur lamentis: "Hem mea lux, meum *desiderium*, unde omnes opem petere solebant." Quid? quod Catullus haud absimili ratione refert:

Varrus me meus ad suos *amores*
 Visum duxerat e foro otiosum *).

*) Catulli Carm. X. v. 1—2.

Est etiam apud Catullum, ni fallor, *lupanar* pro eo, cujus sunt dissoluti et parum pudici mores; et alio apud eundem loco *carcer* pro quovis, qui carcere atque vinculis haud indignus perhibetur. Omnino superstruenda est tota res quæstioni, utrum revera acta atque instituta fuerint istiusmodi pulchritudinis certamina, necne: et quum supra allatis probasse nobis videmur, certamina illa non fuisse solum, verum et omni studio atque industria habita atque acta, nihil est, cur ad frigidiores seriorum loquendi formulas refugiamus.

Quas igitur Lacedæmone vidit ipse Leander inter se contententes præstanti forma mulieres, Heronem intuitu versantur ob oculos; verum, cui sit cessura, nullam adhuc se conspicatam fuisse, ingenue confitetur, quo ad formositatem illius laudibus efferendam efficaciorer rationem reperire vix potuit.

(Ἡρώ) πύργον ἀπὸ προγόνων παρὰ γείτονι ναϊῆ
θαλάσση.

EjUSD. poëm. v. 32.

Multæ sunt, nec, ut mihi quidem videtur, hucusque satis extricatae in cubiculo Heronis describendo difficultates; verum non ea est virium nostrarum vana fiducia, ut, quibus laborat res, difficultates aut plane dimovere, aut, quibus rationibus sint removendæ, docere nobis sumamus. Sufficiat igitur paucis indicasse, quam tanquam pellucidam et veram nobis venditant interpretum recentissimi turris adumbratam descriptionem, haud ita omnibus numeris esse absolutam, ut, rigidiori subjecta examini, satisfacere nobis valeat.

Fuerunt enim, et illi quidem antiquiores, qui a templo distare turrim autumarent, et, spatio interjecto, diversa esse inter se ædificia. Verum facile dabis, Venerem, utpote ipsam ex mari ortam, tanquam Deam marinam sub nomine Ἀφροδίτης ἐπιλοίας fuisse cultam, et eandem ob rem templa illius ad mare sæpenumero fuisse exstructa *). Etiam illud tenendum, exemplorum farragine probari posse, turres pro quovis altiori ædificio et imprimis templis occurrere; et illud etiam in causa fuisse, cur, verisimilitudinis specie inducti, contenderint plurimi, turrim Heronis templumque Veneris unum efficere idemque ædificium. Verum hæcce explicatio, cujus ea quidem est laus, ut multis placuerit, speciem veritatis præ se ferre videtur, sed, an ipsam exhibeat veritatem, valde dubitaverim. Si enim sumitur, nullam esse templi turrisque diversitatem, explicet mihi aliquis, cur e cubiculo in templum, tanquam ex altero ad alterum ædificium, Leandrum transeuntem cernamus **). Huc accedit, quod, quum Abydum rediturus est, amore quasi expletus, Leander, ad turrim (ἢ μὲν εἶναι ποτὶ πύργον ἔβη) sc. e templo reverti dicitur Hero, quod allatæ loci adumbrationi opposita quasi fronte repugnat; quoniam, si nullum, ut ajunt, exstat templi ac turris discrimen, a turri ad

*) Si quis fortasse dubitet, Venerem ἐπιλοίαν atque ποικιάδα sua quoque habuisse templa, allegatum illum velim ad Mitscherlich. ad Hor. Od. I. 3. v. 4.: nam quod ad turrim attinet, de edito quovis ædificiorum genere usurpatam, tanta est exemplorum copia, ut ea transscribere supersedere posse merito videamur.

***) Musæi II. et L. v. 32. 119.

templum redire neminem posse elucebit. At puto, Heronem, muneris ipsi tanquam sacerdoti impositi fungendi causa, revertisse. Verum, quænam erant illa, festo jam peracto, munera, quum præter Leandrum, amoris furore percitum, restaret nemo? Reoesserat enim populus, et quæ nuper ad Deam salutandam convenerat pia turba, ad finem jam perducto festo, diversis viis domum petierat, dum tenebris suis obruerat omnia obscura nox (*ὄρφναίην ἀπὸ νύκτα*).

Verum sufficient jam allatæ, haud facile removendæ dubitationes, quo intelligas, non omnes in delineando loco remotas esse difficultates.

Restare porro videtur quædam in v. 229:

Πλῶε βαθυκρήπιδος ἐπ' εὐρέα δῆμον Ἀβύδου.

difficultas, quam præterisse potius, quam extricasse videntur interpretes. Si enim de navigatione acceperis, quomodo nautas latuisse potuerit, et longam suam in templo commorationem defendere valuerit Leander, vix elucebit: sin natando eum rediisse malueris, non facile animo comprehenderis, cur prima vice (v. 224) molesta adeo ratione redeat amasius, idque eo magis, quod, Deam ut salutaret, ad festum venerat, nec, quid illi cum Herone fuisset negotii, ceteris constare potuerat.

Ἔϊλε δέ μιν τότε θάμβος, ἀναιδείη, τρόμος,
αἰδώς. v. 96.

Quomodo uno eodemque tempore ἀναιδείην et αἰδῶ sentire potuerit Leander, legentes vix assequi suspicor:

nec tamen eos allegatos velim, ut fieri solet, ad alios utriusque linguæ poetas, qui in eo sapius sunt, ut expressam eorum, qui sunt in amantibus, animi motuum imaginem lectoribus ob oculos sistant. Neminem enim præteriit, quam artificiose in hisce describendis versatus fuerit, ne alios excitem, Tibullus, cujus in carminibus, venustate quasi imbutis, sapius deprehendere licet, quam quærimus, mutatarum rerum atque diversorum animi motuum præclaram descriptionem; dum in illis cum dolore gaudium, cum risu lachrymæ, cum tristitia hilaritas, cumque bona spe omnium rerum desperatio mire commutantur. Metum quidem atque securitatem, spem atque cujusvis rei desperationem, utpote quæ externam vitam ejusque prosperam vel adversam conditionem tanquam fontem atque originem agnoscant, per vices sibi succedere recte finges. Quum vero pudor atque impudentia ex propriis cujusvis moribus originem trahant, et, tanquam contraria, uno eodemque tempore hominum in animo consistere nequeant, aut mendum in contextu sublatare, aut parum acutum subactumque poetæ judicium fuisse contendas necesse est.

Quid insuper sibi vult prava illa sententia, quam v. 97 tibi offert: *αἰδώς δέ μιν εἶχεν ἀλῶναι*, quæ nec amatoris est, nec poetæ, qui de vera amoris indole certas sibi informavit notiones?

Verum quo magis hæc improbabis, et naturæ parum congruere autumabis, eo majore laude prosequendus videtur poeta, qui, felici ingenii impetu, ita de ultimo amantium congressu narrationem instituit, ut imminente exitio succumbentes amantium res prænun-

tiare, et lectorum animis eorum, quæ jam sint ambo-
rum vitæ et amoris finem impositura, terrorem quasi
incurere videatur. Huc pertinet illud quoque, quod
est in initio poematis, tristis in portu Abydi undarum
fragor, quarum in gemitu, et dolore quasi referto
fluctuum sonitu, earum, quæ jam sint lectoribus pro-
pinandæ, tristium rerum præsentia reperies.

In versu 98:

Θάμβεε δ'εἶδος ἄριστον, ἔρωσ δ'ἀπενόσφισεν
αἰδῶ.

Satis inepte explicatur *θάμβεε* ab Heumanno et aliis,
ita, ut erubuerit Leander, dum agnosceret, non esse
viri ☉: indignum esse viro, capi a femella et amore
quasi emancipari. Verum vix erit, cui explicationem
sint probaturi, quæ, si unquam ulla, indoli amoris
valide repugnet. Immo vero summam exhibet Heronis
laudem, cujus tam insignis est pulchritudo, ut primo
obtutu *θάμβη* i. e. ἐκλήττηται, et, obstupefactus parum-
que sui compos, in summam formositatis Heronis ad-
mirationem abeat.

Nec illos adsensu dignos censeo, qui v. 42:

Δὴ γὰρ Κυπριδὴ πανδήμιος ἤλθεν ἑορτῆ,

interpretantes, de diversitate Veneris, deque duplici,
quod pro diversa illius natura atque indole ei attri-
buitur, cognomine cogitant, tanquam sit de Ἀφροδίτῃ
πανδημίῳ sermo injectus. Invicem differre Venerem sic
dictam οὐρανίαν et πανδήμιον, nemo facile negabit, nec

de Amore eadem contendere te poenitebit, unde apud poetas satis obvium Ἔρως διφυής, et apud Orphicos: Ἔρως οὐράνιος, πρωτογενής *). Verum sine ullo ad hanc diversitatem respectu, retinenda est solita eademque satis obvia notio, quam πανδήμιος sæpius sibi adjunctam agnoscit, quicquid stato tempore solenni ratione eodem quasi gyro iterum redit.

Sunt etiam, qui v. 125:

Μῆνιν ἐμῶν ἀπόειπε πολυκτεάνων γενετήρων,
errorem in contextu indagasse sibi visi sint. Verum ad sensum esse melioris frugis, quas proposuerunt Heinrich — qui ἀλέεινε legere mavult — et Teucherus — qui ὑπόδειδε corrigit — textus commutationes, nemo mihi persuadebit. Ἀπόειπε enim et evitandi et renuendi sensum exhibet; et notum illud Homeri θεῶν δ'ἀπόειπε κελεύθους (Il. γ, v. 406), quod ira accensa Helena Venerei objicit, non *renue* solum, verum etiam *evita* trames Deorum significare potest.

§. 6.

Ad illa, quæ sub Orphei nomine feruntur, Argonautica pauca quædam allaturus, de ætate scriptoris Argonauticorum, et de illa, quæ inde exorta est inter doctos, lite nonnulla præmonenda esse ceusui. Quum enim ne inter antiquiores quidem defuerint, qui ipsi

*) Uti Deorum plures, sic Bacchus quoque πρωτόγονος καὶ διφυής in Orphicis audit. cfr. Hymn. XXX. (apud Hermannum XXIX.) v. 2. Orphica Hermanni pag. 291.

Orpheo poemata adscribere nulli dubitarent, altera ex parte *) Aristoteles de carminibus *sic dictis* Orphei, deque illis, quæ nomine Orphei venduntur, carminibus dubitanter et suspiciose loquitur, testante, qui in eandem fere partem disputat, Cicerone **). Si vero bene ponderaveris, plures exstitisse inter veteres ejusdem nominis Orpheos, — Suidas enim eodem nomine insignitos sex commemorat — vix improbabile erit, Aristotelem ipsumque Ciceronem de alio quovis, quam de poeta, cujus vixit inter Thraces laus, loca s fuisse: eosque nunquam denegasse, in terris olim versatum fuisse Orpheum, summa ingenii gloria præditum, qui — nullis ad nostram memoriam carminibus relictis — agrestes atque barbaros homines cantu suo adeo deliniisse putandus est, ut, emollitis moribus, feritatem atque immanitatem magna ex parte deponere inceperint. Quod enim nullam illius mentionem faciunt Homerus atque Hesiodus, ad probandum refel-

*) Huc pertinent inter recentiores Gerhard. Vossius (de natura artium pag. 110) et Croesius (historia Hebræorum homerica pag. 146) quorum alter fuisse Orpheum negat, alter ex Arabico *Arifa* (nosse) derivat *Arif*, unde Orpheus (sciens). Verum non est, cur illud indigne ferat Orpheus, siquidem Musæus, discipulus ejus, ad nihilum redactus atque ex Musa, *Μῦσα*, מוֹסָא (ars) derivatus, tandem, ut futilitas summum attingat fastigium, cum Mose confunditur. De utroque cfr. præterea Sickler, Homers Hymnus an Demeter pag. 63 sqq.

***) "Orpheum poetam docet Aristoteles nunquam fuisse, et hoc orphicum carmen Pythagorei ferunt cujusdam fuisse Cercopis. (al. Cecropis-Cerdonis-Cerconis-Certonis)." Cicero Nat. Deor. I. c. 38.

lendumve nihil facit: quoniam non quævis, quæ silentio præteriére antiqui, idcirco tanquam falsa et inepta rejicienda videntur: et ita assequi licet Aristotelis Ciceronisque alioquin subobscuram sententiam, Orpheo poemata vulgo ipsi tributa esse abjudicanda, quoniam literis mandatum nihil reliquerat vetus ille, a poetis senioris ævi satis decantatus, Thracum vates *).

Quamvis diversitatem autorum, diversamque, qua sint confecti, ætatem satis superque ostendunt, qui sub Orphei nomine feruntur, Hymni, in eo tamen consenserunt interpretum multi, quod, si vel major eorum pars post Christum natum confectos se esse haud dissimulet, non tamen deesse subobscura atque passim dispersa indicia atque vestigia, quæ illam, qua vixisse fertur Orpheus, ætatem innuere videantur. Nec refellenda omnino est Snedorffii nostri **) de Hymnis Orphicis evulgata opinio, qui, J. Scaligerum ***) , ut mihi videtur, secutus, rejecta solita

*) Orpheum non scripsisse solum, verum dialectum quoque doricam adhibuisse, contendit Jamblichus (de vita Pythagoræ cap. 34), unde Gesnerus (qui omnia, quæ Orphei præ se ferunt nomen, et unius esse scriptoris, et dictionem etiam Homericam sapere autumat) Onomacritum doricam solummodo dialectum mutasse, et, aliis adjectis, aliis demtis, diasceuastram potius quam scriptorem Argonauticorum esse habendum perhibet. Prolegg. orphica, pag. XLIX.

**) De Hymnis Græcorum dissertatio pag. 15.

***) Josephi Scaligeri adnotationes in initia Orphica, ab ipso latine translata, ad No. 1.

Hymnorum vi atque notione, in quibus stirps et genus, gesta atque cetera, quæ ad deorum potentiam celebrandam faciunt, narrantur, contendere non dubitat, esse *τελεταῖς*, invocationes deorum, quibus uti solebant in mysteriis per longam annorum seriem eo, quo confecti erant, consilio. Post Christum natum eorum plerosque esse scriptos, et potissimum ad placita Pythagoræorum ita accommodatos, ut veram doctrinam Orphicam ex illis elicere vix liceat, docte atque argute probare sibi sumsit Tidemannus *).

Quod Argonautica attinet, non minus in diversas partes abiire docti: ne enim Toupium **) excitem, cujus ex sententia Onomacritus vel Cleon illorum autor censendus est, Schneiderus ***) probare studuit, illa non solum ab Orpheo non esse confecta, verum esse "opus recentissimi", quin, ut Ruhnkenii ****) verbis utar, "Græculi alicujus recentioris et semilatini versificatoris." In contrariam partem abit sententia Ruhnkenii, summæ auctoritatis Critici, qui, miro quodam iracundiæ motu abreptus, inque ceteros justo acerbius invectus, contendit, illum, qui Argonautica et Hymnos Orpheo subjecit, sive Onomacritus fuerit, ut plures tradunt, sive alius, scriptorem certe esse vetustissi-

*) In præclarissimo opere, quod ad hymnos et fragmenta Orphei dijudicanda imprimis facit: *Griechentands erste Philosophen, oder Leben und Systemen des Orpheus, Thales, Pherecydes und Pythagoras* pag. 33 seqq.

**) Toupii Emendationes in Suidam Vol. II. pag. 98.

***) *Analecta Critica Fascicul. 1mo (1777) pag. 51—84.*

****) *Epistolæ criticæ Vol. II. pag. 228.*

num, in quo, quamvis animum diligenter attenderis, ne levissimum quidem recentioris ætatis vestigium reperies, contra proba omnia et antiquitatem redolentia. Uti igitur Gesnerus Orpheum Thracem scriptorem eorum, quæ sub nomine ejus feruntur, agnoscebat, sic Ruhnkenius, arctioribus usus limitibus, si non ipsum Orpheum veterem illum bestiarum dominum, at *vetustissimum* *) quendam vatem horum poematum autorem censebat, loquendique rationem, paucis exceptis, Homericam plane formam sapere. Verum quas ad hanc suam comprobendam sententiam attulit rationes, consilio autoris respondere parum videntur: nam ad evertendum argumentum, quod contra majorem, qua vixisse fertur Argonauticorum scriptor, ætatem ex interprete Apollonii Rhodii græco petitur, qui, occasione utique data, nullam illius instituit mentionem, nihil facit illud, cui multum tribuit Ruhnkenius, Orum et Draconem Stratonicensem, Grammaticos, Argonauticorum loca quædam excitare: nec enim de ætate, qua vixerint illi, nobis constat, nec exploratum habere licet, an, quæ laudent ii, ex illis quæ restant nobis Argonauticis fuerint desumpta.

Inter ceteros, harum rerum peritos, Heynius scriptorem Argonauticorum ætatis Alexandrinæ poetam agnoscit, qui materiam, ex aliis sed iisdem vetustissimis Argonauticis quæsitam, variis commentis exornavit; nec idem dubitat, quin senioris ævi homines, mysticis atque gnosticis placitis dediti, nonnulla, te-

*) Etsi post Schneiderum ipse Hermannus illam, quæ huic verbo inest, ambiguitatem carpendam merito existimat.

norī poematis universo admodum absona, interposuerint. Ceterum qua ratione magnam illam locorum in-
scitiam, quam præ se fert poematis autor, non in illis
solis, ubi agitur res, verum et in aliis regionibus
describendis, autori Alexandrinæ ætatis adscribere
queat, equidem non video, quoniam nullo minus
quam imperitiæ vitio laborabant illius ætatis scrip-
tores: quapropter etiam F. A. Wolfius, ante ætatem
Alexandrinam vixisse autorem censens, sententiæ illi
acriter repugnat.

Nec illud, quod magis mireris, prætereundum,
Criticorum eos, qui ab Heynio præmonstratam viam
ingressi sunt, (ex majore cujuscunque scriptoris ἀγνο-
γραφίας ad remotiorem illius ætatem esse concluden-
dum) haud minus quam ceteros in diversas abiisse
sententias. Thunmannus *) enim, hac concludendi
ratione usus, extricasse sibi visus est, Argonauticorum
scriptorem ætate Ptolemæi Euergetæ esse juniorem:
Mannertus **) vero, Herodoti ætatem eum superare.

Ne vero fastidium creem lectoribus, eas, quæ
nondum commemoratæ sunt, virorum doctorum sen-
tentias breviter percurram. J. H. Vossius ***) arbitra-
tur, autorem hujus carminis Alexandrinorum tempore
antiquiorem esse. Huschke ****) docere conatur, auto-
rem post Alcmanem et Pindarum vixisse, et imitato-

*) Nova bibliotheca philologica Vol. IV. pag. 298 seqq.

**) Geographie der Griechen und Römer Vol. IV. pag. 25.

***) Jen. Litt. Z. 1835. No. 138—143.

****) Com. de Orphei Argonaut. Rostoch. 1806. 4to.

rem esse Apollonii Rhodii. Königsman *) sub Ptolemæo Philadelpho autorem ponit, contra quem Hermannus **) sententiam antea a se prolatam defendit, assentiente Beckio ***). Ukert ****) fatetur, ætatem hujus carminis ex geographicis rationibus non posse certo constitui; si oratio spectetur poetæ, minime ante Herodotum ponendum, sed longe serioribus temporibus adnumerandum eum esse; ex ratione, qua mythos tractet, concludi posse videri, tempore eum vixisse, quo Argonautarum res sæpius et a poetis et a prosæ orationis scriptoribus tractatæ essent, adeo ut multa tanquam lectoribus nota omittere posset. Jacobs denique *****) ad id tempus carmen nostrum referendum censet, quo Christiana doctrina magis magisque increbrescens antiquiores religiones ad defensionem quasi sui provocaret, et scripta sub Orphei nomine vulgata ab utraque parte certatim adhiberentur.

Hiscæ igitur tanquam in limine expositis, ad singula, pauca quædam annotaturi, transeamus.

*) De ætate carm. epici, quod sub Orphei nomine circumfertur. Slesvici 1810. 4to.

**) De argumentis pro antiquitate Orphei Argonauticorum maxime a Königsmanno allatis. Lips. 1811. 4to. Notitiam horum scriptorum debeo F. A. Ukert (Geographie der Griechen und Römer. 1 T. 2 Abth. Pag. 334), nam oculis ea usurpare nondum mihi licuit.

***) Act. semin. reg. Lips. Vol. I. pag. 333.

****) l. c. pag. 332—350.

*****) Apud Ukert l. c. pag. 351—357.

Φρικώδεα κῆλα πιφάουσκα
 θνητοῖς ἀνθρώποισιν, ἀχέματα δ' ὄργια μύσαις.

Argonaut. v. 10. 11.

Satis probabilis videtur Hermanni lectionis vulg. mutatio ἀχέματα, utpote hæc sit sententia loci: alioquin cecini talia, quæ ceteris hominibus admodum erant horrenda, sed mystis et illis, qui deorum sacris essent initiati, plane ἀχέματα, omnique terrore aliena. Dubitationi tamen obnoxium videtur, utrum πιφάουσκα (vel potius πίφασσκον, quod nobis magis arridere nulli negabimus) ad utrumque versum referre liceat, et an ille, qui τῷ κῆλα attribuitur sensus, satis commode defendi queat. Ceterum quum non solum lectio vulg. exhibet ἄκη μετὰ δ' ὄργια, sed etiam alia quædam, huic non absimilis, habetur, codicum auctoritate haud destituta, lectio ἀκήματα δ' ὄργια, haud acriter repugnabo, si, mutata paululum lectione, legi jusseris: ἀκήματα δ' ὄργια, quod, eundem sensum exhibens, id habet commodi, quod a vulgatæ lectionis scriptura parum recedit. Huc accedit, quod apud ipsum Orpheum, in hoc nostro poemate, occurrit ἀκείσματα. (lect. vulg. ἀκείσματα):

Ὅς (Χείρων) ῥα δίκασπολίη μέλεται καὶ ἀκείμασι νούσων.

(vers. 383).

unde facile cruere licet ἀκήματα.

Versum sequentem si accuratius inspexeris, vix negaveris, lectionis varietatem, a Steucho *) oblatam, ὑπὸ νόλποις significationi τοῦ λοχεύεσθαι imprimis conve-

*) De perenni philosophia VII. 10. pag. 431.

nire, utpote *κόλπος* haud minus quam Latinorum *gremium* generandi progignendique sensum involvat: verum nec inepte vulgatum illud ὑφ' ὀλοῖς (ex ἔλω) i. e. immensum illum, quo continentur omnia, tractum uteris.

Πρῶτα δὲ εἶδα βίην Ἡρακλῆος Θείοιο.

Argon. v. 119.

Ab hoc inde versu initium capit heroum accurata et exacta recensio, ad imitationem catalogi navium, qui est in Iliadis libro secundo, adumbrata. Nec, si *Homerici* ævi poetas spectes, enumerationem, summa cum religione contextam, heroum nominum reprehenderis: quoniam aderant inter decantationem conferta multitudo auditores, quorum majores in ipsis, quæ poetarum voce celebrabantur, rebus gestis sæpnumero pars maxima fuerant, quorumque pectus, gloriæ quadam cupiditate abreptum, dulce quoddam gaudium pertentabat, tanquam et ipsi, quam sibi virtute pepererant majores, laudis participes forent.

Nec abhorret exacta et cum summa ἀκριβείᾳ concinnata urbium atque locorum enumeratio a solita ejusdem ævi cogitandi judicandique ratione. Quanti enim æstimaverint quæ eo tempore exstiterent urbes, vel unum, majore ingenii gloria præditum, civem sibi adscribere, ex insigni et satis nota septem, ne dicam plurium, de stirpe Homeri urbium contentione patet. At vero, quo magis in Homericis carminibus illud, tanquam remotissimæ poeseos Græcorum indoli proprium, laudabis, eo minore laude in juniore nostro, utque ap-

paret, supposititio poemate prosequendum videtur, potiusque, tanquam perversa antiquiorum imitatio, rejiciendum. Notatu omnino perdignum, poesin Homericam adeo inclaruisse, et ita suas obtinuisse laudes, ut recentiori quovis tempore epici generis poetæ, parum ponderantes, quantum mutatis temporibus tribuatur necesse sit, ad illam retulerint omnia, inque ea haud absque anxietate imitanda sitam esse summam poetæ gloriam autumaverint. At vero non oeconomia sola, quæ carminibus Homericis tanquam propria censenda est, verum etiam singularis illa ratio, qua, circumvolventium annorum serie, prodierint atque in lucem emissa fuerint egregia illa nec unquam satis digne laudanda poemata, non unius hominis, ingenii gloria præcellentis, verum multorum, ad unum consilium contendentium, poetarum studio condita, satis superque ostendere debuit, non organicam Homericorum poematum formam, tanquam unice veram, omnibusque numeris absolutam, cujusvis ævi poetis nullo ad diversitatem temporis respectu habito, ad imitationem esse proponendam. Hinc originem traxit, cujus supra fecimus mentionem, vel in poetis, quorum proprietatem et singularem effingendi vim admirari licet *),

*) Antiquorum plures tanta anxietate imitados fuisse Homerum, quid est, quod mireris, quum inter recentiores non illi solum, quorum omnis industria in repetenda veterum forma expromitur, verum et illi, quorum summa est proprietas, et de quibus, cujus vestigia presserint, frustra quæres, (Ariostus v. c., Orlandi Furiosi autor) fortuitam illam poseos Homericæ partem repetere haud dedignati sint.

satis obvia consuetudo longa serie heroum nomina enumerandi, quorum vix constabat inclyta fama.

Dum viva voce utebantur poctæ, perque urbes et inter adstantes arrectis auribus auditores profundebant carmina, literis nondum inclusa, etiam huic epici Græcorum carminis parti sua constabat vis atque laus. Verum circumvolventibus annis vivæ voci succedebat litera scripta: bella, frequentiora quidem, verum inter multas easdemque parvas civitates quasi distracta atque divisa, ad animi motus excitandos haud æque idonea, non amplius ad communem totius Helladis salutem pertinebant. Pro sua salute pugnabant singulæ civitates, nec, ut ante, propria virtute confisæ in bellum contendebant gentes, dum aliorum, eorumque conductitia ope uterentur; quod quum fieret, vera vis atque notio harum, ab antiquioribus recte adhibitarum, heroum enumerationum evanuerunt. Si vero, ut ad nostram revertamur, dexteritatem, qua illam intexit Orpheus, contemplamur, vix, salva justitia, negabimus, nostrum non Apollonium solum, verum et Valerium Flaccum *), competitores haud temere spernendos, adeo superasse, ut, qua usus fuerit in deducendo catalogo sæpius dicto, concinnitatem atque venustatem vix satis laudaveris. Ne ipsius quidem Homeri navium enumeratio adeo est subtili arte inserta, dum nova Musarum invocatione omnis conjunctio violenta quasi manu dirumpitur.

*) Valer. Flacc, Argonaut. I. 350 seqq.

Τεύχεα δ' ἐκδύνοντο, περὶ στέρνοισι δ' ἀνῆπτον
 Σειραίνην μήρινθον. ἐπέβριθεν δ' ἄρ' ἕκαστος,
 Αἴψα θοὸν ποτὶ κῦμα κατειρῦσαι εὐλάλον
 Ἄργώ. Argon. v. 244.

Veram et nativam, eandemque vividis coloribus expressam heroici ævi imaginem exhibet locus, cujus jam attulimus verba; nec satis admirari poteris genuinam illam simplicitatem, quæ heroas navem, qua jam sint summa subituri pericula, deducentes sistit. Nec illa silentio est prætereunda, qua navem alloquitur Orpheus, oratio, cujus ea est singularis vis atque indoles, ut recentioris poeseos genium, et ut ita dicam romanticam quandam formam præ se ferens, perpauca *) sui similes agnoscat: adeoque novitate simplicis adlocutionis, qua navem deducit Orpheus (cui si similem fingendi rationem expetas, solus, ni fallor, adeundus est hymnus Homericus ad Apollinem Delium) lectorem

*) Ex tenui nostro penu hanc in rem exempla quædam prolaturis duo tantummodo, quæ huc facere videntur, in mentem incurrunt: quorum alterum est navium longarum in Aristophanis Ἰππεῦσι confabulatio, alterum in Luciani opusculo, quod inscribitur Catapulus sive Tyrannus, exstat. Ad redarguendum enim Megapenthem tyrannum advocat Rhadamanthus lucernam ipsius et lectum, ut testium coram iudice munere fungentes profiteantur, quæcumque ille, ipsis consciis, patriverit. Hujusmodi vero loca in veterum scriptorum scriptis non nisi per raro occurrunt, ni fallor, ea propter, quod spectent, quæ in sensum non cadunt, ideoque subobscurum nec satis purum voluptatis et admirationis sensum exhibeant.

adeo perculisse mihi videtur poeta, ut vel ex eo argumentum serioris, qua vixerit, ætatis haud inepte elicere liceat. Tantum enim abest, ut, quæ sæpius recurrit, ingenii Orphei miræque, quam in feras universamque naturam exercuerit, facultatis descriptio genuinum Orpheum probet, ut recentiorem potius sapiat autorem, qui, quo se obvelare studet, involucro parum commode tectus, dum lectoribus fucum facit, fraude sua ipse deceptus vincitur. Neque enim in Homeri *) neque in genuini illius Orphei ætatem cadit, poetam, aut sponte oblata, aut avide quæsita facultate, sui mentionem cum omni laudis prædicatione, interrupto interdum carmine, temere injicere. Verum quum innotuerat, famaue percrebruerat singulare illud, quod in exanimia quæque exhibuit Orpheus, imperium, Pseudo - Orpheus haud incommode illud in suam rem convertisse, et, iterum iterumque repetita miraculorum istiusmodi mentione, ab omni de genuino Orpheo dubitatione lectorem abstrahere voluisse videtur. Eodem pertinet, quæ passim occurrit, Musæi invocatio, quæ a solito antiquissimorum poetarum more adeo abhorret, ut, tanquam Alexandrini ævi poetæ cujusdam figmentum, quo lectores de vero car-

*) Hac nec alia ratione explicanda mihi videtur, quæ est in Iliadis β v. 594 sqq. de Thamyride narratio, et id eo magis, quod nulla in Homericis de certamine ejus cum Musis, verum tantummodo de arrogantia ejus poetica deque inflictâ a Musis poena mentio fiat; unde satis apparet, serioris esse ætatis, et Homero plane ignotum de certamine cum Musis figmentum.

minis autore iudicium ferre prohiberentur, satis calide adaptatum atque institutum agnoscas necesse sit.

Ἐν δ' ἄρα Τῆφω

Σὺν τ' ἄλλοι Μινύαι, γλαυκώπιδι Τριτογενεΐῃ
Θῆκαν αἰείραντες βριθὺν λίθον:

Argon. v. 492. sqq.

Perperam, ut videtur, βριθὺν λίθον de anchora navis explicat Gesnerus, nec fallitur is, qui aram in honorem Minervæ erectam lapidem censet. Ceteroquin haud spernendum est Gesneri adnotatum, quo indigitat ἀγκυραν nondum Homero innotuisse, qui quotiescunque anchorarum injicit mentionem, εὐνάς semper adhibet. Quid igitur impedit, quo minus vel eo, seriori ævo quasi cuso vocabulo, ad recentiore carminis ætatem comprobendam utamur? — Valde vero mirari licet, quod Gesnerus ad v. 630.

Βωμὸν ἐπιστέψαντες ἐπ' ἔσομένοισι πυθέσθαι

Πεισματίῃ —

nulla ad illum, in quo est contextu, ratione habita quærere sustinet, an in navi esset ad sacrificandum exstructa ara, quoniam ex toto loci tenore luculenter exit, de alia Rheæ in honorem in littore exstructa ara jam fieri mentionem.

§. 7.

Quodsi nullum jam ante consilium de morte ac de bonis ejus, nullamque societatem neque sceleris neque præmii cum homine ullo coieras, ad te minime omnium pertinebat.

Ciceron. pro S. Roscio Amer. cap. XXXIV.

Errorem heic sublatare quisque inde intelligere debet, quod cum novissimis jamjam allatis "*ad te minime pertinebat*" superiora illa: "*quid attinuit eum potissimum nuntiare*" parum concinne cohæreant. Quorsum præterea: *ad te*? Anne nuntiavit Titus? Immo vero dixit Cicero: *eum* (Glauciam) nuntiasse. Quid? quo de Tito ægerrime dixeris, ad eum minime pertinuisse scire, virum, quocum maximas atque acerbissimas gessisset inimicitias, violentæ morti jamjam occubuisse. Cum Mallio Glaucia vero, libertino, homine tenuissimo, et Sexto Roscio, ut videtur, plane ignoto, et a tota, quæ gerebatur, re alienissimo, aliter se habebat res. Quæ quum ita sint, nullus dubito, quin, remoto *te*, restituendum sit *eum*, qua mutatione etiam illud obtinebis, ut facilior reddatur ad ea, quæ hæc excipiunt, transitus.

Cæterum quæstionem, quam intactam et silentio depressam video, præterire neutiquam in animo est, quæ ad ingenium Capitonis et ad depravatos ejus mores pertinet. Sæpius enim usu evenit summo nostro oratori, ut, quos defendat, justo puriores et omni culpa solutos repræsentet; verum nec desunt exempla hominum, quos, summum jus summamque injuriam confundens, acrius atque acerbius exagitare

atque lacessere videatur. Titum Roscium vel maximam hujus sceleris partem fuisse, totiusque injuriæ quasi machinatorem atque architectum nemo dubitaverit: verum animum advertas velim, quam circumspecte agens culpam in T. Capitonem conferat, dum illud unice spectat, quod ad illum, Ameriæ degentem, nuntium miserit Titus. Haud quidem omisit atrocissimi cujuscunque sceleris crimina in illum pro more congerere, verum si ponderaveris anxiam et circumspectam, qua proferat illa, incusandi rationem, Capitonem aut scelestum simul et inter paucos astutum atque vafrum agnoscas, qui omnibus calliditatis munitionibus adeo caute se circumsepsit, ut intra vallum prorumpere hostis non valeat, aut parum nocentem, quem criminibus et conviciis non arguendi verum obijciendi causa exagitat Cicero. Autumat quidem, Capitoni multas esse infames palmas, nullumque esse hominis occidendi modum, quo ille non occiderit aliquot, multos ferro, multos veneno, nec defuisse, quem de ponte in Tiberim conjecerit. Verum satis caute addit: "Audio illud", ita ut effugium atque exitum, si qua prodierit Capito, sibi præparet. Quid? quod, dum in tota oratione pro juvenili more uberius exspatiatur et copioso dicendi generi nimis indulgens, quæ ad rem nihil faciunt — prædicationem atque laudem fidei suæ, explicationem duplicis accusatorum generis, de mandato atque deposito legis explicationem — satis prolixè exponit, crimina Capitonis leviter tantummodo perstringit, dum ea, quæ jamjam erant probanda atque redarguenda, judicium ingeniis atque conjecturæ, tanquam in suspicionibus posita, committit. At vero

non tanta erat juvenilis imprimis Ciceronis animi lenitas, ut patronus factus adversariis parceret, eorumque vitia intacta relinqueret: nec rationem, cur, Sullam, sua memoria potentissimum, acriter carpens, præterierit Capitonem, indagare est in promptu.

Quid vero dicendum est de decurionum atque municipum aut stultitia aut malitiosa negligentia, qui omnium sectorum atque sicariorum atrocissimum ducem, innocentisque et patris et filii acerbissimum inimicum, totiusque rei, si Ciceroni credere fas est, machinatorem atque architectum, inter decem-primos electum cum novem honestissimis viris missum voluerint, quem ex illis, quæ jam erant peracta, non defensorem, verum infestissimum oppugnatorem Roscii fore sine negotio intelligere licuit. Cædem Roscii Amerinis adeo indignam visam fuisse, ut urbe tota fletus gemitusque fieret, ipse nobis autor est, et ita quidem, ut nemo esset, qui non ardere omnia mallet, quam in bonis Roscii jactantem se illum atque dominantem videre: verum ne hæc quidem Amerinos impediunt, quo minus innocentis viri famam atque vitam homini, cujus scelera atque vitia jamdiu innotuerant, commissas velint. Ut igitur brevi præcidam, aut summam decurionum atque municipum amentiam, inque Roscii discrimine damnosam negligentiam, aut, quod magis arridet, Ciceroni haud insolitum adversarios carpendi studium agnoscas necesse est.

Den offentlige Examen

i

Slagelse lærde Skole

foretages

efter følgende Schema:

Mandag den 22de September.

9 — 12. IV. Latin. — 4 — 6. IV. Histor. og Geographie.

Tirsdag den 23de.

9 — 12. III. Latin. — 4 — 6. III. Tydsk.

Onsdag den 24de.

9 — 12. IV. Græsk. — 3 — 5. II. Religion.
5 — 6. II. Dansk.

Torsdag den 25de.

9 — 1. Samtlige Classer. Latinsk Stil. 4—6. III. Religion.

Fredag den 26de.

9 — 11. I. Latin. — 4—6. I. Arithm. og Geometrie.
11 — 1. I. Historie og Geographie.

Løverdag den 27de.

9 — 11. II. Hist. og Geogr. — 4—6. IV. Arithm. og Geom.
11 — 1. II. Græsk.

Mandag den 29de.

9 — 12. III. Græsk — 3—5. II. Fransk.
5—6 $\frac{1}{2}$. II. Tydsk.

Tirsdag den 30te.

9 — 10 $\frac{1}{2}$. III. Fransk. — 4—6. II. Latin.
10 $\frac{1}{2}$ — 12. III. Dansk.

Onsdag den 1ste October.

9 — 1. Samtlige Classer. Danske Udarbejdelser.

Torsdag den 2den.

9 — 10 $\frac{1}{2}$. I. Religion. — 4—6. IV. Hebraisk.
10 $\frac{1}{2}$ —12. I. Dansk.

Fredag den 3die.

9 — 10 $\frac{1}{2}$. IV. Fransk. — 4—6. III. Arithm. og Geomet.
10 $\frac{1}{2}$ —12. IV. Tydsk.

Löverdag den 4de.

9 — 10 $\frac{1}{2}$. IV. Religion — 4—6. III. Hist. og Geographie.
10 $\frac{1}{2}$ —12. IV. Dansk. — 4—6. II. Arithm. og Geomet.

Mandagen den 6te October afholdes Censuren.

Tirsdagen den 7de prøves de til Optagelse i Skolen anmeldte
Disciple.

Onsdagen den 8de begyndes, efter tilendebragt Translocation,
Underviisningen.

Til at overvære denne Examen indbydes herved
saavel Disciplens ærede Forældre og Værger, som
enhver Ynder af den lærde Skoleunderviisning: hvor-
til jeg föier det Önske, at disse ville, saa ofte som
Tiden maatte tillade det, skjænke Skolen deres op-
muntrende og hædrende Nærværelse.

Slagelse den 15de Septbr. 1823.

S. Meisling.
